

Co od čítanky očekávat a jak s ní pracovat?

Každá čítanka či antologie předkládá čtenářům soubor vybraných textů s určitým záměrem a cílem. V případě čítanek literárních půjde většinou o stručné výběrové představení umělecké tvorby autora či autorů, aby čtenář ochutnal obzvláště vyzrálé literární plody a případně se nechal nalákat i ke konzumaci celé úrody představeného autora či představených autorů.

U čítanky jakožto příručky pro univerzitní studium bude cíl pochopitelně jiný, i když alespoň ono lákání k dalším textům náležejícím do představené problematiky zůstává v platnosti i v tomto případě. Na prvním místě je ovšem cíl studijní – četba vybraných textů má studenty přivést k porozumění zásadním motivům určitého kurzu či určité problematiky.

To platí v plné míře i pro tuto čítanku. Zařazené texty mají studujícím (především studentům prvního ročníku filosofie) pomoci při pronikání do zvláštností a podstatných charakteristik nejstarších dějin filosofie, a tím jim usnadnit zvládnutí kurzů *Dějiny filosofie I* a *Dějiny filosofie II*, jež pokrývají dvě nejdélejší období dějin filosofie – filosofii antickou a středověkou.¹ Kromě toho čítanka navazuje na základní kurz řecké a latinské filosofické terminologie a využívá (a snad i trochu dále rozvíjí) znalosti z tohoto kurzu tím, že v textech uvádí důležité a známé termíny i v originálním (řeckém nebo latinském) znění.

A ještě jeden studijní cíl má čítanka na mušce. Zvládnutí analýzy a interpretace pramených textů patří při studiu na brněnské katedře filosofie k nejdůležitějším (a také nejužitečnějším) úkolům a povinnostem. Bez četby pramenů nelze úspěšně zvládnout ani výše zmíněné kurzy, ale zvláště ne *Postupovou zkoušku* na konci prvního ročníku studia, která kontroluje právě porozumění zásadním textům z obecných dějin antické a středověké filosofie a také z dějin ontologie (ty jsou náplní kurzu *Ontologie I*).

Tato čítanka vám chce usnadnit zvládnutí jmenovaných kurzů tím, že vás provede vybranými texty a nasměruje vás k důležitým pasážím a problémům. Jak toho docílí?

1) Výběr textů do čítanky byl veden snahou představit vám nejcharakterističtější a nejdůležitější pasáže antické a středověké filosofie. Proto v čítance najdete ukázky jak zlomkovitě dochovaných textů (např. Anaximandrových), tak i vrcholných myslitelských výkonů antiky (Platónovy ideje, Aristotelova metafyzika) či středověku (metafyzické úvahy Tomáše Akvinského) i dalších textů, jež vhodně reprezentují daná období (Epikúrovy listy, středověké důkazy existence Boha). Výběr textů by vám tedy měl zprostředkovat přehled o tématech i stylech myšlení těchto dvou období. (Také se seznámíte

1 Čítanka navazuje na starší příbuznou publikaci brněnské katedry filosofie – *Texty k dějinám předmarxistické filozofie* J. Gabriela (Praha: SPN, 1983). Tato antologie ovšem pokrývala podstatně delší období – od Mílétanů až po Feuerbacha, a proto nemohla věnovat antice a středověku tolik místa. Vytvoření nové čítanky tedy doplňuje a rozvíjí dílčí téma antologie předchozí s ohledem na aktuální výuku konkrétních kurzů v rámci studia filosofie a na požadavky, jež jsou v nich na studenty kladeny.

s podstatně odlišnými způsoby formování úvah do textové podoby – např. dialogem, traktátem, disputací, modlitbou –, což by vás mělo upozornit na nutnost adekvátního přístupu k různým textům.)

2) Textům každého autora je předeslán úvod, jenž stručně zasadí jeho myšlenky do historicko-filosofického kontextu a případně vás seznámí s nezbytnými metodologickými aspekty četby daného textu (např. u předsókratovských zlomků).

3) Před každý text je zařazen úkol – seznam otázek či pokynů, jež vás mají nasměrovat k důležitým obecným motivům textu, jimž je nutno porozumět.

4) Pak konečně následuje text, který je však příhodně členěn na části, jimž vždy předcházejí konkrétní *Pokyny a otázky k četbě* jako doporučení, na co se v pasáži soustředit a co v ní hledat.

5) Za textem pak najdete několik otázek, které budou většinou vycházet z úkolu před textem a jež by vám měly posloužit jako prostředek vlastní sebekontroly zvládnutí textu – budete-li mít pocit, že je nedokážete zodpovědět, bude užitečné se k textu vrátit.

Na závěr čítance přeju, aby svým čtenářům pomohla splnit studijní povinnosti a aby aspoň některé z nich přesvědčila, že i velmi staré texty mohou být ve filosofii stále hodně inspirativní.

Květen 2014
Josef Petrželka